

УДК 373.159.37.035

Валентина Володимирівна Коваленко,

молодший науковий співробітник
Інституту інформаційних технологій
і засобів навчання НАПН України,
м. Київ, Україна.

vako88@ukr.net

Валентина Владимировна Коваленко,

младший научный сотрудник
Института информационных технологий
и средств обучения НАПН Украины,
г. Киев, Украина

vako88@ukr.net

Valentina Kovalenko,

junior researcher
Institute of Information Technologies
and Learning Tools of NAES of Ukraine,
Kyiv, Ukraine.

vako88@ukr.net

**МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНА ПРОДУКЦІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

**ANIMATED PRODUCTIONS AS MEANS OF FORMATION OF SOCIAL
COMPETENCE JUNIOR PUPILS**

Abstract. *In the publication analyzed problem of using animation products as means of forming social competence of junior pupils. Are determined the possibility of using animation products as means of forming social competence of junior pupils.*

Animated products is one way of understanding the surrounding world junior pupils, which enables you forming their social competence.

Social competence is a of vital competence of pupils that characterizes their ability to build fruitful interaction with other people, to work in collective of peersto avoid of conflict situations, make their own decisionsbe responsible for consequences of their own actions, it is important relate to the environment.

Keywords: *animated products, cartoon movies, social competence, junior pupils.*

Аннотация. *В публикации осуществлён анализ проблемы использования мультипликационной продукции как средства формирования социальной компетентности младших школьников. Определены возможности использования мультипликационной продукции как средства формирования социальной компетентности младших школьников.*

Мультипликационная продукция является одним из средств понимания младших школьников окружающего мира, с помощью, которой можно сформировать их социальную компетентность. Социальная компетентность это составляющая жизненной компетентности учащихся, которая характеризует их умение налаживать плодотворное взаимодействие с другими людьми, работать в коллективе сверстников, избегать конфликтных ситуаций, принимать самостоятельные решения, отвечать за последствия своих действий, уважительно относиться к окружающей среде.

Ключевые слова: *мультипликационная продукция, мультфильмы, социальная компетентность, младшие школьники.*

***Анотація.** У публікації проаналізовано проблему використання мультиплікаційної продукції як засобу формування соціальної компетентності молодших школярів. Визначено можливості використання мультиплікаційної продукції як засобу формування соціальної компетентності молодших школярів.*

Мультиплікаційна продукція є одним із засобів розуміння молодших школярів оточуючого світу, за допомогою якої можна сформувати їх соціальну компетентність. Соціальна компетентність це складова життєвої компетентності учнів, яка характеризує їх вміння налагоджувати плідну взаємодію з іншими людьми, працювати в колективі однолітків, уникати конфліктних ситуацій, приймати самостійні рішення, відповідати за наслідки своїй дії, поважно ставитися до довкілля.

***Ключові слова:** мультиплікаційна продукція, мультфільми, соціальна компетентність, молодші школярі.*

Постановка проблеми. Неможливо уявити собі життя сучасної дитини без телевізора, мультфільмів, які є найулюбленішими та найпоширенішими елементами її довкілля, що за впливовістю на свідомість можуть в багатьох випадках позмагатися навіть із батьками та іншими значимими чинниками виховного впливу [1, с. 105]. Саме мультфільм став сьогодні для дитини одним із основних носіїв і трансляторів уявлень про світ, відносини між людьми і норми їхньої поведінки. Вони стають темою для обговорення в групі однолітків, сюжетом гри і засобом залучення дитини до культури [9, с. 7].

Нині мультиплікаційна продукція заповнила серця не тільки маленьких глядачів, але й їх батьків. Відомим фактом є те, що мультиплікаційна продукція – це вид кіномистецтва, який створюється шляхом зйомки послідовних фаз руху мальованих або об'ємних об'єктів. Мультфільми не ґрунтуються на фотографічній фіксації реальної дійсності, фантастика для них це художній задум. Сучасні мультфільми будують особливу художню умовну

форму відображення реальності, вони мають виразні засоби для зображення фантастичних подій і дій героїв, що так приваблює юних глядачів.

Вище зазначені особливості мультфільмів тісно пов'язані з властивостями сприйняття дітей, які дозволяють розглядати мультиплікацію як потужний засіб впливу на маленького глядача. З перегляду мультфільмів дитина черпає значну кількість інформації художньо-естетичного, морально-етичного та пізнавального характеру. Яскравість образів, посилений музичний супровід мультфільмів доносять до дитячої свідомості велику кількість різноманітної інформації [8]. Сюжет більшості мультфільмів на перший погляд простий і наївний, але часто він ховає в собі досить серйозні, можна навіть сказати, філософські теми. Хід сюжетного повороту подій та поведінки героїв, наштовхує молодших школярів на роздуми, в результаті яких учені розвиваються.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Такі науковці як: С. Данилейко, І. Єрмаков, Є. Ільїн, Н. Калініна, О. Проценко, Д. Пузікова, М. Тюкавіна, В. Цветков та ін. досліджували проблему формування соціальної компетентності молодших школярів

Зарубіжні технології підготовки учителів до естетичного виховання у своїй роботі розглядає М. Лещенко.

Деякі аспекти використання мультиплікаційної продукції у роботі з молодшими школярами розкрито у працях Н. Гавриш, Г. Клокової, М. Сітцевої та у попередніх публікаціях автора [4-5], проте проблема використання мультиплікаційної продукції як засобу формування соціальної компетентності молодших школярів не досить досліджена і тому потребує більш детального вивчення.

Мета статті: визначити можливості використання мультиплікаційної продукції як засобу формування соціальної компетентності молодших школярів.

Результати дослідження. На сьогоднішній день одним із головних завдань вчителів і батьків є створення сприятливих умов для формування соціальної компетентності школярів у їх повсякденному житті.

На думку Є. Ільїна, вступ до школи змінює емоційну сферу дитини у зв'язку з розширенням змісту діяльності та збільшенням кількості емоційних об'єктів. Подразники, які викликають емоційні реакції у дошкільнят, на молодших школярів уже не діють. Хоча молодші школярі бурхливо реагують на події які відбуваються навколо них, в учнів з'являється здатність пригнічувати вольовим зусиллям небажані емоційні реакції. Внаслідок цього спостерігається відрив експресії від пережитої емоції як в той, так і в інший бік [3].

Формування стриманості емоцій і почуттів молодших школярів відбувається у їх навчальній діяльності та спілкуванні з учителем, колективом класу. У публікації [3] зазначено, що молодші школярі краще розуміють емоції, що виникають у знайомих їм життєвих ситуаціях, але їм ще важко висловити свої емоційні переживання вербально. Краще розрізняються позитивні емоції, ніж негативні. Їм важко відрізнити страх від подиву. У молодших школярів нерозпізнаною є емоція провини; виникає здатність до співпереживання при сприйнятті обтяжливих сцен і драматичних конфліктів, яскраво помітна їх соціалізація емоційної сфери. До третього класу в учнів проявляється захоплене ставлення до героїв мультфільмів-фільмів, видатними постатями (акторами, співаками, спортсменами та ін.). Цей період характерний початком формування любові до Батьківщини, почуттів національної гідності.

На думку С. Данилейко, молодший шкільний вік – це перший період системного залучення дитини до громадського життя. Саме в цей віковий період відбувається ряд особистісних утворень, необхідних для формування соціальної компетентності молодших школярів [2].

Соціальна компетентність молодшого школяра, на думку О. Проценко, покликана сформувати знання, уміння, навички та здатності, які потрібні учню

для подальшої освіти в постійно змінних соціальних умовах, стати головним механізмом у соціалізації та адаптації, підготувати дитину до освоєння та виконання основних соціальних ролей у суспільстві [7, с. 456].

В умовах сучасного інформаційного простору соціальна компетентність молодших школярів формується під впливом різних факторів. Нами було визначено безпосередні фактори впливу (вплив сім'ї, вплив учителів/вихователів, вплив кола друзів) і опосередковані фактори впливу (вплив політичної, ситуації в країні, вплив релігійних міркувань, вплив засобів масової інформації і комунікації), що подані на Рис. 1

Рис. 1 Фактори впливу на формування соціальної компетентності молодших школярів

Величезний вплив на формування соціальної компетентності молодших школярів мають засоби масової інформації і комунікації. Велику популярність сьогодні мають телевізійні та Інтернет канали, які постійно транслюють мультиплікаційні фільми. Батькам зручно, увімкнути один мультиплікаційний канал, зайнявши дитину на певний проміжок часу для вирішення своїх справ, не замислюючись над тим, який вплив вони здійснюють на дитину [5]. Результати численних досліджень доводять, що не всі батьки відповідально ставляться до відбору медіа-продукції, яку переглядають їхні діти, розуміючи, що, на жаль, далеко не кожний мультфільм у сучасному медіа-просторі може позитивно впливати на культурну соціалізованість та моральну свідомість дитини [1, с. 105].

Мультиплікаційна продукція є певним віртуальним полем для розвитку фантазії учнів, виступаючи потужним засобом впливу на молодших школярів через їх зорові і слухові аналізатори. Мультфільми приваблюють молодших школярів цікавими образами героїв, дії яких підкріплюються музичним супроводом і постійною зміною декорацій [4].

М. Сітцева виділяє такі основні характеристики мультиплікаційної продукції:

- казковий сюжет, доступний для розуміння;
- насиченість яскравими образами, кольорова виразність;
- лаконічність подачі та динамічність розгортання сюжету;
- простота та легкість сприйняття дитиною тощо [8].

Використовуючи мультиплікаційну продукцію як засіб формування соціальної компетентності молодших школярів, потрібно заздалегідь підготувати і налаштувати учнів на перегляд обраного мультфільму, продумати питання для обговорення дій героїв і т.д., цим самим створивши сприятливі умови для формування соціальної компетентності учнів [4].

Погоджуємося з думкою М. Лещенко, що у процесі обговорення проблемних сюжетних ситуацій з'ясовується точність вражень, отриманих в результаті перегляду мультфільму. Кульмінаційним моментом є визначення впливу який здійснює мультфільм на молодшого школяра, переносячи не рідко реальні людські стосунки у сферу спотворених уявлень [6].

Герої в мультиплікаційних фільмах виступають в яскравих образах, цим самим приваблюючи молодших школярів. Учні, після переглянутих мультфільмів, зазвичай ототожнюють себе з героями ставлячи їх собі за приклад для наслідування, тому вчителям і батькам потрібно завжди роз'яснювати учням зміст всіх переглянутих ними мультфільмів, навіть якщо зміст якого, на перший погляд, здається позитивним і не вбачає загрози для здоров'я школярів.

Н. Гавриш і Г. Клокова серед негативних моделей поведінки, які можуть унаслідуватися молодшими школярами виокремлюють: надлишок агресії та насильства на екрані, здатність героїв неодноразово воскресати, що може порушувати у дітей інстинкт самозбереження; наділення жінки чоловічими рисами характеру і навпаки, що може порушувати гендерні стереотипи, що засвоюються дітьми; повна безкарність, що сприяє формуванню стереотипу вседозволеності; відсутність чіткої межі між добром і злом, що утруднює укріплення дитини в моральних принципах [1, с. 107].

Герої мультфільму можуть стати для дитини втіленням доброти, сміливості, щедрості, чуйності та інших цінних людських якостей. При цьому не обов'язково у фільмі повинні бути однозначно позитивні герої. Якщо який-небудь персонаж робить негідний вчинок, він повинен зрозуміти свої помилки або отримати осуд з боку інших персонажів і авторів фільму. Дуже важливо, щоб позитивні персонажі демонстрували конструктивні способи вирішення конфліктів, давали дітям приклад толерантності і поваги до інших [9, с. 8].

Їх реакція на переглянуте може бути відображена у різних мистецьких формах: драматичній, оповідній, віршованій тощо [6]. Варто виділяти позитивні риси характеру героїв мультфільмів, пропонуючи учням намалювати/повторити/програти їх дії таким чином формуючи соціальну компетентність у молодших школярів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Важливим напрямом роботи в загальноосвітніх навчальних закладів є формування соціальної компетентності учнів молодших класів. Соціальна компетентність молодшого школяра це ті знання, уміння, навички які потрібні учню для соціалізації і адаптації в колективі класу, толерантного ставлення до оточуючих, реального оцінювання себе і свої знання, опанування та виконання основних соціальних ролей у суспільстві.

Ми вважаємо, що формування соціальної компетентності молодших школярів відбувається в соціальному середовищі під дією опосередкованих (вплив сім'ї, вплив учителів/вихователів, вплив кола друзів) і безпосередніх факторів впливу (вплив політичної ситуації в країні, вплив релігійних міркувань, вплив засобів масової інформації і комунікації та ін.).

Мультфільми відіграють велику роль у навчанні та вихованні молодого покоління. Мультиплікаційна продукція є одним із засобів формування соціальної компетентності молодших школярів, тому використання вчителями і батьками цієї продукції зі школярами дозволить учням визначити і засвоїти правила поведінки прийняті в суспільстві, таким чином формуючи їх соціальну компетентність, при умові контролю за переглядом мультфільмів з ретельним роз'ясненням їх змісту учням.

На нашу думку, важливим є підвищення кваліфікації вчителів і батьків учнів молодших класів щодо використання мультиплікаційної продукції як засобу формування соціальної компетентності молодших школярів у навчально-виховному процесі початкової школи, шляхом проведення авторських семінарів і тренінгів для вчителів і батьків на базі навчальних закладів щодо методики використання мультиплікаційної продукції як засобу формування соціальної компетентності молодших школярів.

У подальших дослідження варто звернути увагу на особливості використання web-орієнтованих засобів у роботі з молодшими школярами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гавриш Н.В. Вплив мультфільмів на формування моральної свідомості у дітей // Н.В. Гавриш, Г.А. Клокова / Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка 2013. Ч. II. № 13 (272). С. 103 – 110.

2. Данилейко С.І. Шляхи формування соціальної компетентності учнів початкової школи [Електронний ресурс] / С.І. Данилейко / Матеріали наукової конференції «Соціум. Наука. Культура» – Режим доступу : <http://intkonf.org/>

danileyko-si-shlyahi-formuvannya-sotsialnoyi-kompetentnosti-uchniv-pochatkovoyi-shkoli/.

3. Ильин Е.П. Эмоции и чувства 2-е изд. / Е.П. Ильин // СПб. : Питер, 2011. – 783 с.

4. Коваленко В.В. Про використання мультиплікаційних фільмів у роботі з молодшими школярами [Електронний ресурс] / В.В. Коваленко / II Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених «Наукова молодь – 2014». – Режим доступу : http://conf.iitlt.gov.ua/Images/Files/tezu%20Kovalenko_111_1418766985_file.doc.

5. Коваленко В.В. Сучасна мультиплікаційна продукція, як засіб формування соціальної компетентності дітей молодшого шкільного віку [Електронний ресурс] / В.В. Коваленко // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології у виробництві та освіті: стан досягнення перспективи розвитку», 2015. – Режим доступу : <http://conference.ikto.net/-public/accepted/>.

6. Лещенко М.П. Зарубіжні технології підготовки учителів до естетичного виховання / М.П. Лещенко // – 2-ге вид., доп. – Київ, 1996. – 192 с.

7. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол. : Т.І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. – Запоріжжя : КПУ, 2014. – Вип. 35 (88). – 568 с.

8. Сітцева М.В. Роль мультиплікації у розвитку дитини в умовах інформаційного суспільства [Електронний ресурс] // М.В. Сітцева / Матеріали Міжнар. науково-практичної інтернет-конф. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.inforum.in.ua/conferences/12/2/12>

9. Смирнова Е.О. Психолого-педагогическая экспертиза мультфильмов для детей и подростков // Е.О. Смирнова, М.В. Соколова / Культурно историческая психология. 2014. Т. 10. № 4. С. 4 – 11.